

NECROPOLA CULTURII NOUA DE LÂNGĂ CHIRILENI

Eugeniu Klociko, Eugeniu Sava

În vara anului 1990 lângă comuna Chirileni, raionul Ungheni (Republica Moldova) cercetătorul științific Eugeniu Klociko a studiat prin săpături de amploare cinci tumuli¹.

Tumulii erau amplsați la intervale inegale pe un platou ușor înclinat spre Vest la distanța 0,5-1,0 km de la extrema de Nord a comunei Chirileni (Fig. 1). În cursul săpăturilor în tumuli au fost descoperite 87 morminte atribuite diferitelor perioade cultural-cronologice²: epoca eneoliticului (faza finală) - 1; cultura lamnaja -37; cultura Catacombelor - 6; cultura ceramicii ornamentate cu multe brâie ("mnoovalikovaja") - 6; epoca bronzului târziu (inclusiv cultura Noua) - 20; cultura sarmatică -12; evul mediu -3.

În articolul de cauză se prezintă numai mormintele culturii Noua și complexele funerare care conform contextului arheologic pot fi încadrate în epoca bronzului târziu.

Descrierea mormintelor se prezintă în succesiunea săpăturilor efectuate, păstrând numerotarea de șantier.

TUMULUL Nr. 1. H- 1,3 m. D -40 m (fig.2)

În tumulul Nr. 1 au fost descoperite 19 morminte din care 3 sunt atribuite culturii Noua (Nr. 4,13).

Mormântul Nr. 4 Fi , 3/1-3

A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 17,3 m la SV (121°) de centrul tumulului (Reper) la adâncimea 2,13 m (fig.2). Groapa funerară dreptunghiulară (1,0 x 0,75 m) orientată cu axa lungă VE avea adâncimea 2,20 m de la Reper. Scheletul (adolescent -?) se găsea în poziție chircită pe partea dreaptă cu craniul la V (270°). Brațele erau îndoite din cot în așa mod că mâinile erau plasate în partea facială a craniului (Fig. 3/1).

Inventarul funerar: 1) Fragmentele unui vas-ceașcă cu două torți supraînălțate (fig.3/3) se găseau în spatele defunctului. Vasul este confecționat din pasta cu amestec de nisip și ceramică pisată; 2) fragmente de ceramică de la un vas -borcan (?) confecționat din pastă cu amestec de nisip și ceramică pisată (Fig.3/2).

Mormântul Nr. 13 (Fig .3/4-5)

A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 17,7 m la SE (129°) la adâncimea 2,29 m de la Reper (fig. 2). Groapa funerară trapezoidală (0,8 x 0,52 m) orientată cu axa lungă VE avea adâncimea 2,35 m de la Reper. Scheletul (adolescent -?) se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat la V (270°). Brațele erau îndoite din cot sub un unghi de 90° (Fig.3/4).

Inventar funerar: Între mâini și genunchi se găsea un vas-borcan ornamentat sub buză cu un brâu (fig.3/5). Suprafața exterioară a vasului este ușor lustruită. Pe unele porțiuni pe pereții vasului (interior și exterior) s-au păstrat pe de angobă cărămizie. Dimensiunile vasului: H - 15 cm; D gurii - 14 cm; D bndului - 9,5 cm.

TUMULUL Nr. 2. H - 2,7 m. D - 45 m (Fig.4)

În tumulul Nr. 2 au fost descoperite 23 morminte din care 5 (Nr. 6,7,14,15,18) pot fi

atribuite epocii bronzului târziu inclusiv culturii Noua (Nr.14 și 18).

Mormântul Nr. 6 (Fig. 5/1-3) a fost descoperit la distanța 14,4 m la SSE (176°) și adâncimea 3,03 m de la Reper (Fig. 4). Groapa funerară ovală (1,3 x 0,75 m) cu axa lungă orientată NS avea adâncimea 3,08 m de la Reper. Scheletul (adolescent) se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat la NE (36°). Brațele nu s-au păstrat bine și se poate numai de presupus ca inițial ele erau îndoite din cot sub un unghi de 90° (Fig.5/1).

Inventarul funerar: 1) Lângă craniu se găseau 4 astragali (Fig.5/1). Dimensiunile astragalilor: Lung. - 3,3 - 3,5 cm; Lăț. -1,7 -2,0 cm (Fig.5/3); 2) În fața craniului se aflau câteva fragmente de la un vas confecționat din pastă cu amestec de nisip și ceramică pisată (Fig.5/2).

Mormântul Nr. 7 (Fig. 5/4) a fost descoperit la distanța 14,1 m la SE (173°) și la adâncimea 3,08 m de la Reper (Fig. 4). Groapa funerară ovală (1,24 x 0,78 m) cu axa lungă orientată VE avea adâncimea 3,15 m de la Reper. Scheletul (matur) se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat SEE (107°). Brațul era îndoit din cot la un unghi de 90°, iar cel stâng - unghi ascuțit (Fig.5/4).

Fără inventar.

Mormântul Nr. 14 (Fig. 5/5-6) a fost descoperit la distanța 20,10 m la SSE (168°) m la adâncimea 3,68 m de la Reper (Fig.4). Groapa funerară ovală (0,9 x 0,55 m) orientată cu axa lungă SN avea adâncimea 3,70 m de la Reper. Scheletul (matur) se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat la N (0°). Oasele brațelor nu s-au păstrat (Fig. 5/5).

Inventarul funerar: Lângă genunchi se găsea un vas - castron confecționat din pastă cu amestec de nisip și ceramică și scoica pisată. Pereții la exterior sunt ușor lustruiți. Dimensiunile vasului: H - 4,8 cm; D - 11,7 cm (Fig.5/6).

Mormântul Nr. 15 (Fig. 6/1) a fost descoperit în zona extratumulară la distanța 19,8 m (152°), la distanța 3,38 m de la Reper (Fig.4). Groapa funerară ovală (0,63 x 0,41 m) orientată cu axa lungă SSE - NNV avea adâncimea 3,40 m de la Reper. Scheletul (copil), slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat inițial, probabil la NE, însă ulterior a fost deranjat din poziția "in situ" (Fig.6/1).

Fără inventar.

Mormântul Nr. 18 (Fig. 6/2-4) a fost descoperit în zona extratumulară la distanța 22,9 m SSE (152°) și la adâncimea 2,88 m de la Reper (Fig.4). Groapa funerară ovală (0,96 x 0,66 m) orientată cu axa lungă SSE - NNV avea adâncimea 2,93 m de la Reper.

Scheletul (matur) se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul la N (0°). Oasele brațelor nu s-au păstrat (Fig.6/2).

Inventarul funerar: Vas - ceașcă cu două torți supraînălțate (Fig. 6/4) confecționat din pastă cu amestec de ceramică pisată, nisip și scoică pisată. Dimensiunile: H - 6,3cm; D max. - 8,9cm; D.fundului - 3,9cm. 2) Fund de vas confecționat din pastă cu amestec de ceramică pisată și nisip. La exterior pereții vasului sunt ușor lustruiți și acoperiți cu angobă gri (Fig. 6/3)

TUMULUL Nr. 3. H - 2,85 m; D - 60 m (Fig.7)

În tumulul Nr. 3 au fost descoperite 22 morminte din care trei (Nr.14, 15, 16) pot fi atribuite epocii bronzului târziu.

Mormântul Nr. 10 (Fig.6/5) a fost descoperit în zona extratumulară la distanța 25,5 m la S (189°) și adâncimea 3,89 m de la Reper (Fig.7). Groapa funerară ovală (1,2 x 0,8 m) cu axa lungă orientată NE - SV avea adâncimea 4,09 m de la Reper. Scheletul (matur), slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat NE (46°). Brațele îndoite din cot în unghi de 90° erau perpendicular suprapuse (Fig.6/5).

Fără inventar.

Mormântul Nr. 14 (Fig.8/1,3) a fost descoperit la distanța 12,4 SEE (120°), la

adâncimea 1,67 m de la Reper (Fig.7). Groapa funerară ovală (1,44 x 0,80 m) orientată cu axa lungă NE - SV avea adâncimea 1,97 m de la Reper. Scheletul (matur), slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă, cu craniul orientat NE (46°). Brațele îndoite din cot în unghi de 90° erau perpendicular suprapuse (Fig. 6/5).

Fără inventar.

Mormântul Nr. 14 (Fig. 8/1,3) a fost descoperit la distanța 12,4 m SEE (12°), la adâncimea 1,67 m de la Reper (Fig.7) Groapa funerară ovală (1,44 x 0,80 m) orientată cu axa lungă NE - SV avea adâncimea 1,97 m de la Reper. Scheletul (matur), slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă, cu craniul orientat NE (42°). Brațul stâng era întins paralel corpului, iar cel drept, inițial probabil era îndoit din cot sub un unghi de 90°(Fig.8/1).

Inventarul funerar: Lângă fragmentele oaselor abdominale se găsea un astragal cu dimensiunile: Lungimea - 3,1 cm; lățimea - 1,8 x 2,3 cm (Fig.8/3).

Mormântul Nr. 16 (Fig.8/3). A fost descoperit la distanța 15,25 m SSE (154°) la adâncimea 2,43 m de la Reper (Fig. 7). Groapa funerară ovală (1,2 x 0,84m) cu axa lungă orientată EV avea adâncimea 2,73 m de la Reper. Scheletul (matur), slab conservat, se găsea în poziție puternic chircită pe partea stângă, cu craniul orientat SEE (112°). Oasele mâinilor nu s-au păstrat (Fig.8/3).

Fără inventar.

TUMULUL Nr. 4. H - 0,5 m; D - 30 m (Fig.9)

În Tumulul Nr. 4 au fost descoperite 8 morminte, din care 4 (Nr.1,2,7,8), conform contextului arheologic, pot fi atribuite epocii bronzului târziu și culturii Noua (Nr. 7 11 8).

Mormântul Nr.1 (Fig.8/4). A fost descoperit la distanța 4,2 m SE (136°) la adâncimea 0,57 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat, se găsea în poziție cu un grad puternic de chircire pe partea stângă, cu craniul orientat la SEE (125°). Oasele mâinilor erau îndoite din cot sub un unghi ascuțit.

Fără inventar.

Mormântul Nr. 2 (Fig. 8/5). A fost descoperit la distanța 12,6 m NV (344°) la adâncimea 1,06 m de la Reper (Fig. 9). Groapa funerară ovală (1,15 x 0,7 m), cu axa lungă orientată NE - SV avea adâncimea 1,10 m de la Reper. Scheletul (matur) slab conservat, cu craniul orientat NE (65°).

Fără inventar.

Mormântul Nr. 7 (Fig.10/1-2). A fost descoperit la distanța 8,2 m SE (136°) la adâncimea 0,82 m de la Reper (Fig. 9).

Groapa funerară ovală (1,22 x 0,77) cu axa lungă orientată EV avea adâncimea 0,92 m de la Reper. În mormânt se găseau 2 schelete. Scheletul unui matur se găsea în poziție chircită pe partea dreaptă cu craniul orientat la E (90°). Oasele brațului și antebrațului drept erau întinse diagonal de la corp, iar cel stâng îndoit din cot sub un unghi ascuțit, astfel că palmele se găseau în fața craniului. Scheletul unui copil (probabil sugaci), slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat la SE (122°). Scheletul copilului era "îmbrățișat" cu brațele scheletului matur (Fig. 10/1)

Inventarul funerar: În fața craniului scheletului matur se găsea un vas cu o toartă. Vasul este confecționat din pastă cu degresant de ceramică pisată și nisip. Suprafața exterioară este de culoare gri cu pete negre, ușor lustruită Dimensiunile vasului: H - 9,8 cm; D gurii - 11,3 cm; D max.-14,2 cm; D fund. 8,4 cm (Fig.10/2).

Mormântul Nr. 8 (Fig. 10/3-4)⁴. A fost descoperit la distanța 14,4 m SE (160°) și adâncimea 2,14 m de la Reper (Fig.9).

Groapa funerară în două niveluri. Primul nivel are forma dreptunghiulară cu

colțurile arcuite și avea dimensiunile: 1,41 x 0,82 m și adâncirea de 10 m de la nivelul de descoperire (2,24 m de la Reper). La această adâncime se găsea o treaptă (5-10 cm) de la nivelul căreia a fost săpat cavoul funerar care avea dimensiunile 1,18 x 0,74 m și adâncimea 50 cm (de la nivelul treptei).

La nivelul superior al treptei s-au păstrat urme de bârne cu care a fost acoperită groapa funerară. Scheletul matur se găsea în poziție cu un grad puternic de chircire, cu craniul orientat la SE (125°). Măinile erau îndoite din cot sub un unghi ascuțit iar palmele depuse în fața craniului.

Inventarul funerar: Între brațe și femure se găsea un vas - borcan miniatural (Fig.10/4), confecționat din pastă cu degresant de ceramică pisată și nisip. Suprafața vasului de culoare gri cu pete negre. Dimensiunile vasului: H,8,8 cm; D max. -12,1cm; D. fund. - 9,6 cm.

TUMULUL Nr. 5. H - 2,0 m; D - 40 m (Fig. 11).

În tumulul Nr. 5 au fost descoperite 3 morminte din epoca bronzului timpuriu (nr.1,3,5 - cultura lamnaja) iar în zona extratumulară -12 morminte a culturii Noua (nr. 2,4,6-15).

Mormântul Nr. 2 (Fig. .10/5-6) . A fost descoperit la distanța 26,4 m SE (177°) la adâncimea 3,61 m de la Reper (Fig. 11).

Groapa funerară ovală (1,02 x 0,65 m), cu axa lungă orientată NE SV, avea adâncimea 3,66 m de la Reper. Scheletul (adolescent -?), într-o stare bună de conservare, se găsea în poziție cu un grad moderat de chircire pe partea dreapta, cu craniul orientat NE (66°). Brațele întinse paralel corpului (Fig.10/5).

Inventarul funerar: vas-ceașcă cu corpul ușor bombat cu două torți supraînălțate se găsea în fața craniului (Fig.10/5). Vasul are suprafața de culoare gri cu pete galben - cărămizii. Degresant - ceramică pisată. Dimensiunile vasului: H - 7,6 cm; D max.- 10,4 cm; D fund. - 6,0 cm (Fig.10/6).

Mormântul Nr. 4 (Fig. .12/1 2) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța de 23,7 m SE (110°), la adâncimea 3,78 m de la Reper (Fig.11). Groapa funerară de formă trapezoidală cu colțurile ascuțite avea dimensiunile 1,27 x 0,88 m și adâncimea 3,83 de la Reper.

Defunctul (matur) se găsea în poziție cu un grad puternic de chircire pe partea stângă cu craniul orientat NE (67°). Brațele erau îndoite din cot sub un unghi ascuțit cu palmele amplasate spre partea facială a craniului (Fig.12/2).

Inventarul funerar: lângă mâini se găsea un vas - ceașcă cu două torți supraînălțate cu butoni (Fig.12/1). Vasul este confecționat din pastă cu degresanți de nisip, calcar și ceramică pisată. Suprafața exterioară este acoperită cu angobă gri - brună. Dimensiunile: H -12,0 cm; D gurii -17,7cm; D fund. - 8,5 cm.

Mormântul Nr. 6 (fig. .12/3-5) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 24,6 m de la SE (148°), la adâncimea 3,59 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,24 x 1,0 m) cu axa lungă orientată NV - SE avea adâncimea 3,64 m de la Reper. Defunctul (matur), în stare de conservare bună, se găsea în poziție cu un grad moderat de chircire pe partea stângă, cu craniul orientat la N (0°). Oasele brațului erau îndoite din cot sub un unghi de 90°, iar brațul stâng - sub un unghi ascuțit, astfel încât palma se afla lângă partea facială a craniului (Fig. 12/15).

Inventarul funerar: 1) vas-borcan, ornamentat cu un brâu orizontal (Fig.12/4), plasat la 1,5 m mai jos de gura vasului. Vasul este confecționat din pastă cu degresanți de nisip și scoici pisate. Pereții în interior și la exterior sunt acoperiți cu angobă gri - brună. Dimensiunile: H -12,8 cm; D gură -14,2 cm; D fund. - 9,4 cm. 2) Vas - ceașcă cu două torți supraînălțate și crestate (Fig.12/3). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip și scoici pisate. Exteriorul și interiorul vasului este vns cu angobă gri - brună. Dimensiunile: H -1,4 cm; D max.- 14,0 cm; D fund. - 6,4 cm.

Mormântul Nr. 7 (fig. .13/1-3) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța de 32,5 m SE (138°), la adâncimea 3,79 m de la Reper (Fig.11). Groapa funerară ovală (1,27 x 0,98 m) cu axa lungă orientată NV-SE avea adâncimea de 3,89 cm de la Reper.

În mormânt se găseau 3 schelete (matur, adolescent (?), copil-sugaci). Scheletele se găseau în poziție chircită cu craniile orientate NV (238-34-8°). Scheletul defunctului matur și cel al adolescentului (?) erau culcați pe partea stângă, iar cel al copilului - pe partea dreaptă (Fig.13/1).

Inventarul funerar: Între scheletul defunctului matur și al copilului (lângă craniu) au fost găsite 2 vase: 1) vas-ceașcă cu două torți supraînălțate (Fig.13/2). Vasul este confecționat din pastă cu degresanți de nisip și ceramică pisată. Ambele suprafețe sunt unse cu angobă gri - brună. Dimensiunile: H - 9,4 cm; D gură -12,7 cm; D fund.- 6,8 cm. 2) Vas-ceașcă cu două torți supraînălțate (Fig.13/3). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip și scoici pisate. Ambele suprafețe sunt unse cu angobă gri-brună. Dimensiunile: H -19,4 cm; D max.-19,4 cm; D fund.- 9,6 cm.

Mormântul Nr. 8 (fig. 13/4-5) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 37,7 m SE (141°) de la centrul tumulului la adâncimea 4,32 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,18 x R90 m) cu axa lungă orientată EV avea adâncimea de 4,37 m de la Reper. Scheletul (matur -?), cu un grad slab de conservare, se găsea în poziție chircită pe partea stângă, cu craniul orientat NE (67°).

Inventarul funerar: lângă craniu se găseau câteva fragmente de ceramică (fund de vas) din pastă cu amestec de nisip și calcar pisat (Fig.13/5).

Mormântul Nr. 9 (fig. .14/1-4) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța de 24,6 m la SE (158°), la adâncimea de 3,79 m de la Reper (Fig. 11.).

Groapa funerară ovală (1,2 x R74 m), cu axa lungă orientată NV - SE, avea adâncimea 3,84 m de la Reper. Scheletul matur, bine conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat NV (303°). Brațele îndoite din cot sub un unghi ascuțit cu palmele lângă partea facială a craniului (Fig. 14/1).

Inventarul funerar: între brațe și oasele picioarelor se găsea un vas ceașcă cu două torți supraînălțate, decorate cu butoni (Fig.14/4). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip și calcar pisat. Ambele suprafețe sunt unse cu angobă gri - brună. Dimensiunile: H - 12,4cm; D max.- 18,4 cm; D fund. - 9,0 cm.

Mormântul Nr.10 (Fig.14/2-3). A fost descoperit în zona extratumulară la distanța de 34,81 m SE (135°), la adâncimea 4,10 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,0 x 0,63 m) cu axa lungă orientată NV - SE, avea adâncimea 4,15 m de la Reper. Scheletul matur, slab conservat, se găsea în poziție chircită pe partea stângă, cu craniul orientat SE (135°). Brațele erau îndoite din cot sub un unghi ascuțit cu palmele aduse spre partea facială a craniului (Fig.14/2).

Inventarul funerar: în fața craniului se găsea un vas - borcan cu corpul bombat (Fig.14/3). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip, calcar și ceramică pisată. Ambele suprafețe sunt unse cu angobă galben - cărămizie. Dimensiunile: H -10,6 cm; D gură -14,2 cm; D fund.- 9,0 cm.

Mormântul Nr. 11 (Fig. .15/1,4) . A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 37,9 m SE (137°) la adâncimea 4,26 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,56 x 0,82 m) cu axa lungă orientată NV - SE avea adâncimea 4,36 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat, se afla în poziție chircită pe partea dreaptă, cu craniul orientat SE (142°). Brațele erau îndoite din cot sub un unghi ascuțit cu palmele plasate în partea facială a craniului (Fig.15/1).

Inventarul funerar: lângă brațe se găsea un vas - ceașcă cu două torți butonate plasate pe corpul bombat (Fig.15/4). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip și

ceramică pisată. Ambele suprafețe sunt unse cu angobă. Dimensiunile: H - 15,6 cm; D max. - 26,4 cm; D fund. - 11,0 cm.

Mormântul Nr. 12 (fig.15/2-3). A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 39,8 m SE (146°) la adâncimea 4,28 m de la Reper (Fig. 11).

Groapa funerară ovală (1,50 x 0,97) cu axa lungă orientată SN avea adâncimea 4,38 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat, se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat la N (0°). Brațele erau îndoite din cot cu mâinile plasate în partea facială a craniului (Fig.15/2).

Inventarul funerar: lângă craniu se găsea un astragal fragmentat (Fig.15/3) cu dimensiunile 5,8 x 3,0 x 2,3 cm.

Mormântul Nr. 13. (fig.,16/1-2). A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 26,8 m SE (159°), la adâncimea 3,98 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,26 x 0,7), cu axa lungă orientată NV - SE, avea adâncimea 4,28 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat se găsea în poziție chircită pe partea stângă, cu craniul orientat la NV (310°). Brațele îndoite din cot cu mâinile aduse spre partea facială a craniului (Fig,16/1).

Inventarul funerar: în spatele craniului se găsea un vas - ceașcă cu două torți supraînălțate (Fig,16/2). Vasul este confecționat din pasta cu amestec de nisip și calcar pisat. Dimensiunile: H - 11,8 cm; D.max.- 19,0 cm; D fund. 7,4cm.

Mormântul Nr. 14 (Fig.16/3-41). A fost descoperit în zona extratumulară la distanța 27,4 m SE (151°), la adâncimea 3,80 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,47 x 0,90 m), cu axa lungă orientată NV-SE, avea adâncimea 3,90 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat, se găsea în poziție chircită moderat, cu craniu orientat NV (333°). Brațele îndoite din cot cu mâinile plasate în partea facială a craniului (Fig. 16/3).

Inventarul funerar: lângă mâini se găsea un vas - borcan (fragmentat) ornamentat sub buză cu un brâu neted (Fig,16/4).Vasul este confecționat din pastă de nisip și calcar pisat. Dimensiunile: H - 13,6 cm; D gură - 16,4 cm; D fund. - 9,4 cm.

Mormântul Nr. 15 (fig.17/1-2). A fost descoperit în faza extratumulară la distanța 27,4 m la SE (146°) la adâncimea 3,97 m de la Reper (Fig. 11). Groapa funerară ovală (1,56 x 0,80 m), cu axa lungă orientată NV -SE, avea adâncimea 4,22 m de la Reper. Scheletul (matur), bine conservat se găsea în poziție cu un grad moderat de chircire, cu craniul orientat la NV (280°). Brațul stâng îndoit din cot sub un unghi de 90°, iar brațul drept - sub un unghi ascuțit în așa fel că mâna era plasată în partea facială a craniului (Fig. 17/4).

Inventarul funerar: în fața craniului se găsea un vas - ceașcă cu două torți supraînălțate (Fig. 17/2). Vasul este confecționat din pastă cu amestec de nisip și calcar pisat. Este decorat cu linii orizontale și curbe ușor incizate. Dimensiunile: H - 11,6 cm; D max. - 20,8 cm; D gurii - 14,9 cm; D fund. - 6,0 cm.

NOTE

1. E. Klociko, A. Subbotin. *Otciel o polevîh issledovanah Unghenskoj novostroecinoi arheologiceskoj expediții v 1990 godu u s. Chirileni* // Arhiva Muzeului de Arheologie, Chișinău, Nr inventar 317.
2. Determinările cultural-cronologice preliminare efectuate de autorul săpăturilor E. Klociko.
3. Măsurile orizontale și verticale s-au efectuat de la centrul convențional al tumulului (Reper).
4. Construcția gropii funerare (cu trepte) are analogii în ritul funerar practic de purtătorii culturii "mnogovalikovaia".

THE NECROPOLIS OF NOUA CULTURE, NEAR VILLAGE CHIRILENI (Abstract)

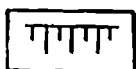
In the summer of the 1990, near village Chirileni, dept. Ungheni (the west part of Republic of Moldavia) 5 tumulus were examined, these were built in the late Eneolithic and Early Bronze Age.

In the tumulus uses in the near by zone, between the graves from different areas, there were discovered another 26 graves, attributed to the Late Bronze Age, including Noua culture. All these graves, are of inhumation. The defuncts were put down in simple funerary graves (oval, rectangle or trapezium shape). Only one grave was made in a hole "with step" and covered with beams. The position of the defuncts is always crouched, on left side usually. The orientation of the graves is instable.

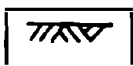
Mostly, the graves contained an inventory: 1-2 ceramic pots or ceramic fragments, rarely astrogalum.

The graves discovered in the tumulus are of great interest. It is certified the fact that the Noua culture bearers were also practicing the burial ritual in tumulus, and that is an argument in favour of the hypothesis that eastern elements (north-pontic) had a dominate role in: the genesis of Noua culture.

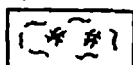
Legenda folosită
în materialul ilustrativ (Fig. 2-17)

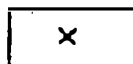
- sol humisat

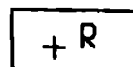
- sol brun (argilă)

- urme de rogojina

- fragmente de carbune de lemn

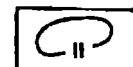
- centrul tumulului (pe plan
orizontal)

- centrul tumulului (pe plan
vertical)

- sol brun (argilă) din mormintele
principale

- diametrul convențional al tu-
mulilor

- morminte cu acoperire de birne

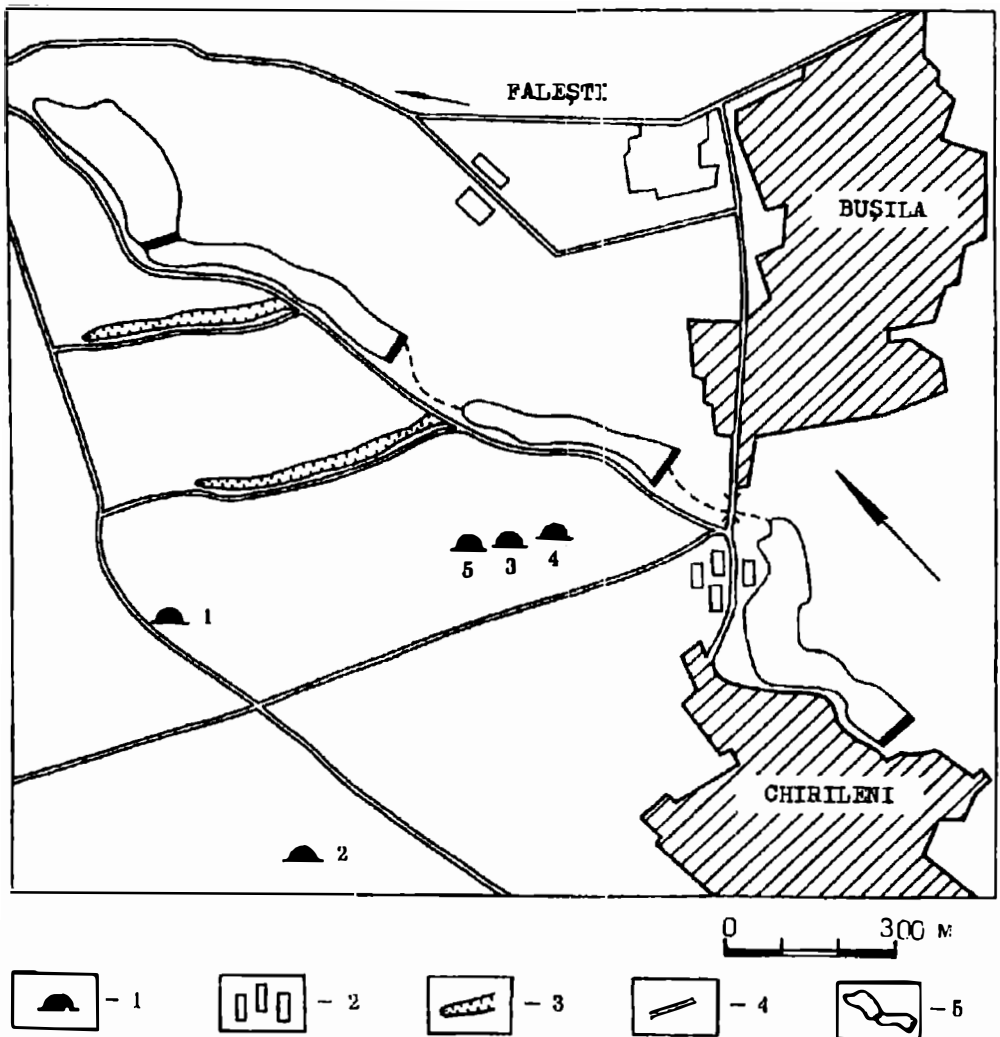

Fig. 1. Planul de situație a tumulilor de lângă comuna Chirileni, raionul Ungheni, Republica Moldova. Semne convenționale: 1 - tumuli; 2 - ateliere și depozite agricole; 3 - râpe; 4 - drumuri de țară; 5 - iazuri.

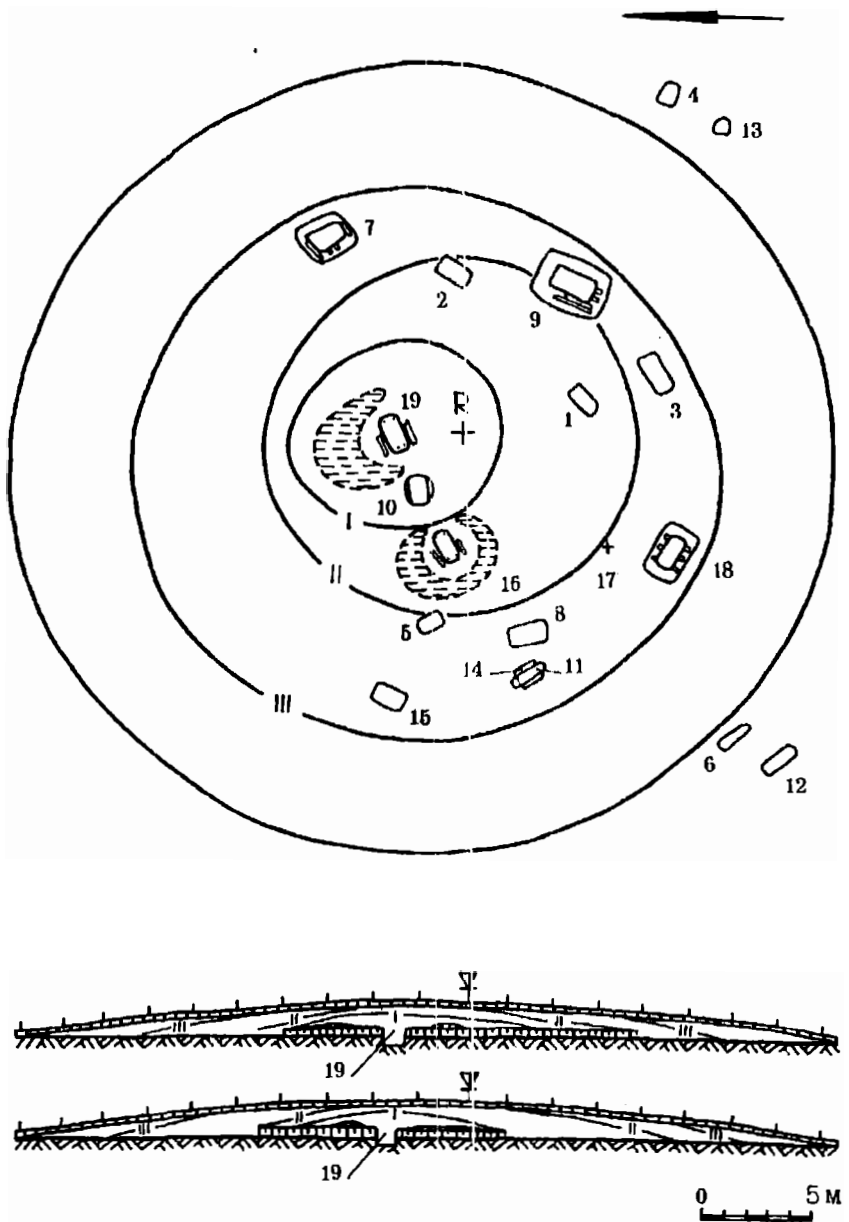

Fig. 2. Chiriteni. Tumulul nr. 1. Planul general.

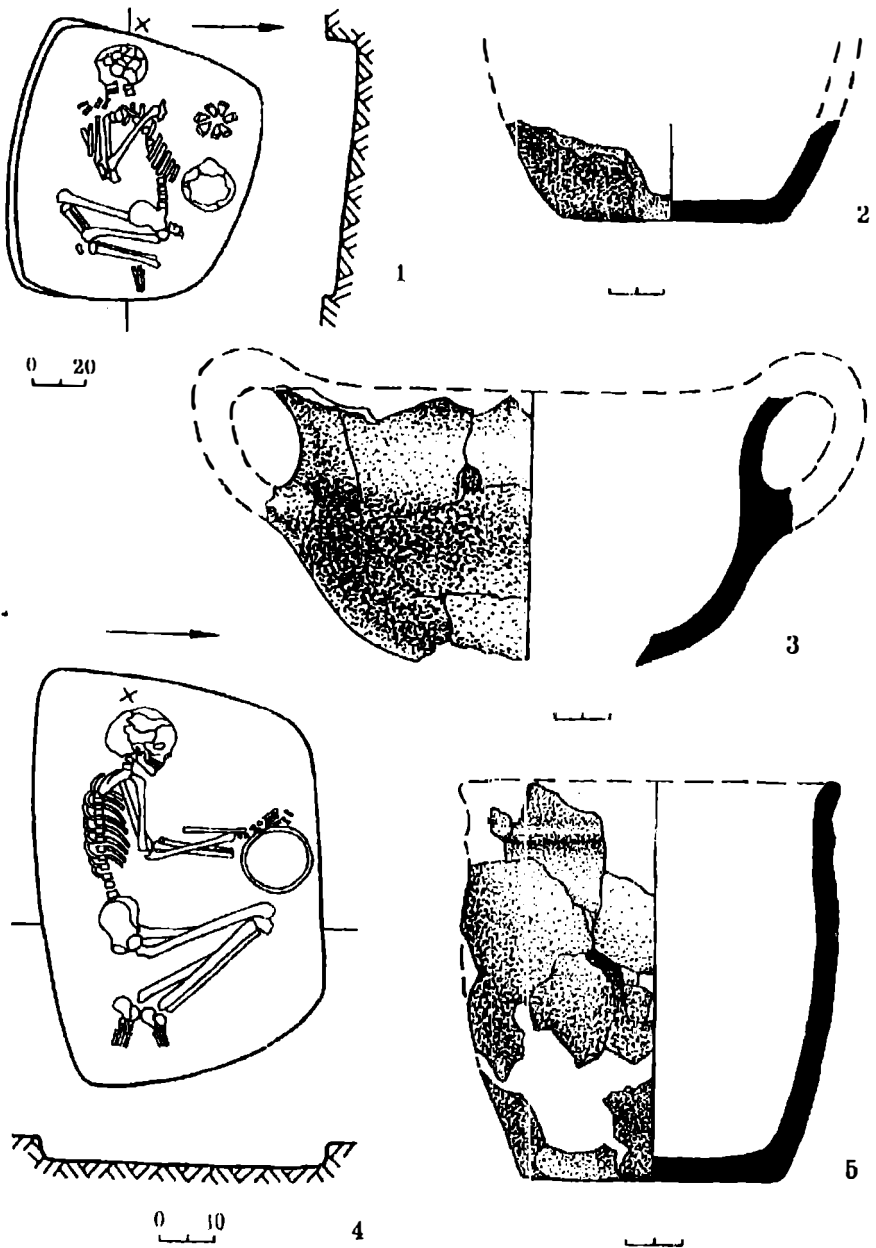

Fig. 3. Chirileni. Tumulul nr. 1. Mormintele nr. 4 (1, 2 3) și nr. 13 (4, 5).

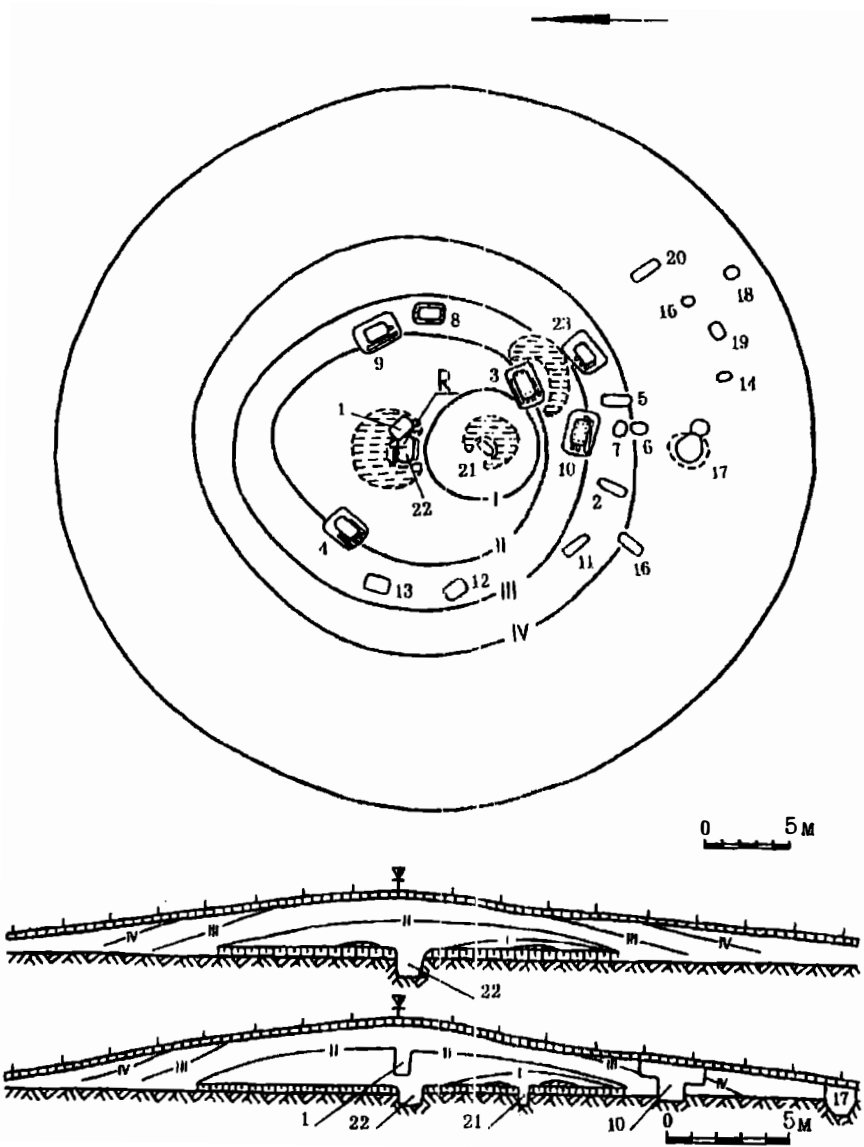

Fig. 4. Chirileni. Tumulul nr. 2. Planul general.

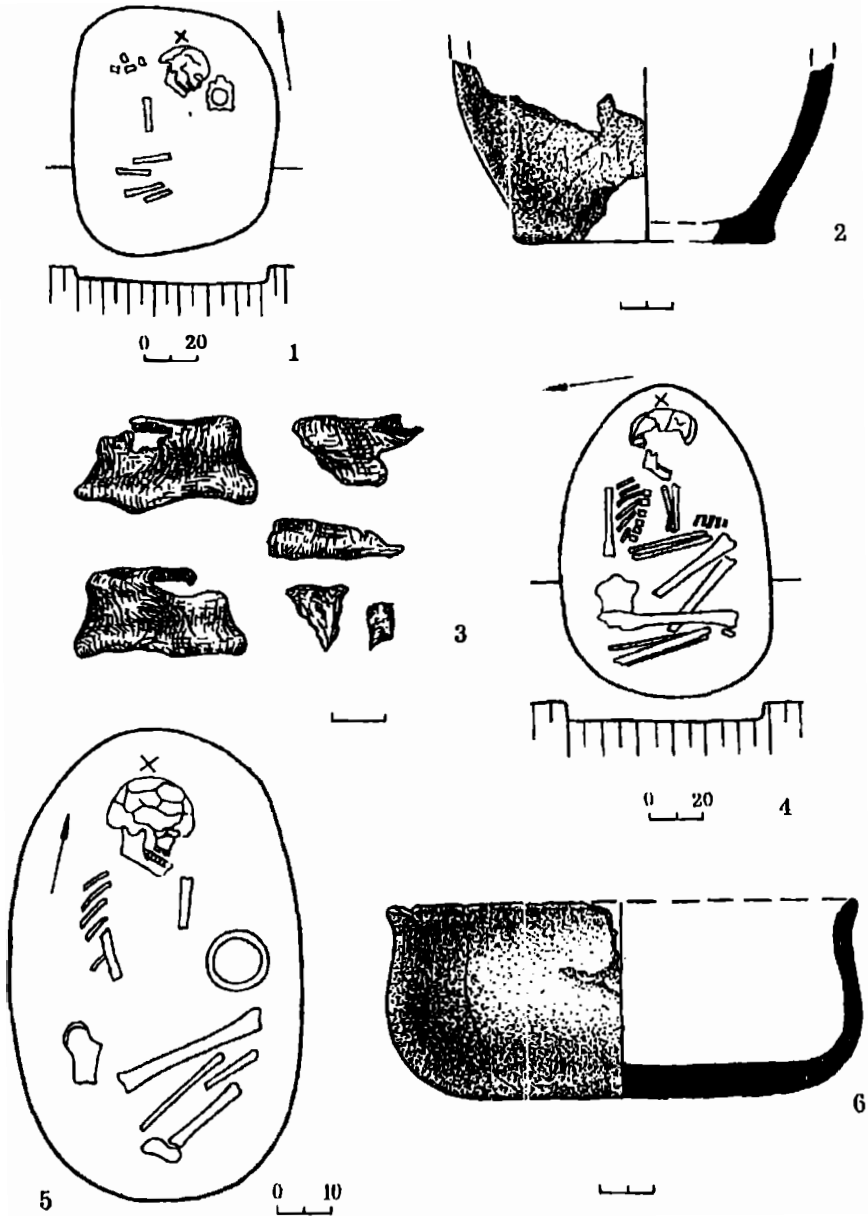

Fig. 5. Chirileni. Tumulul nr. 2. Mormintele nr. 6 (1, 2, 3); nr. 7 (4) și nr. 14 (5, 6).

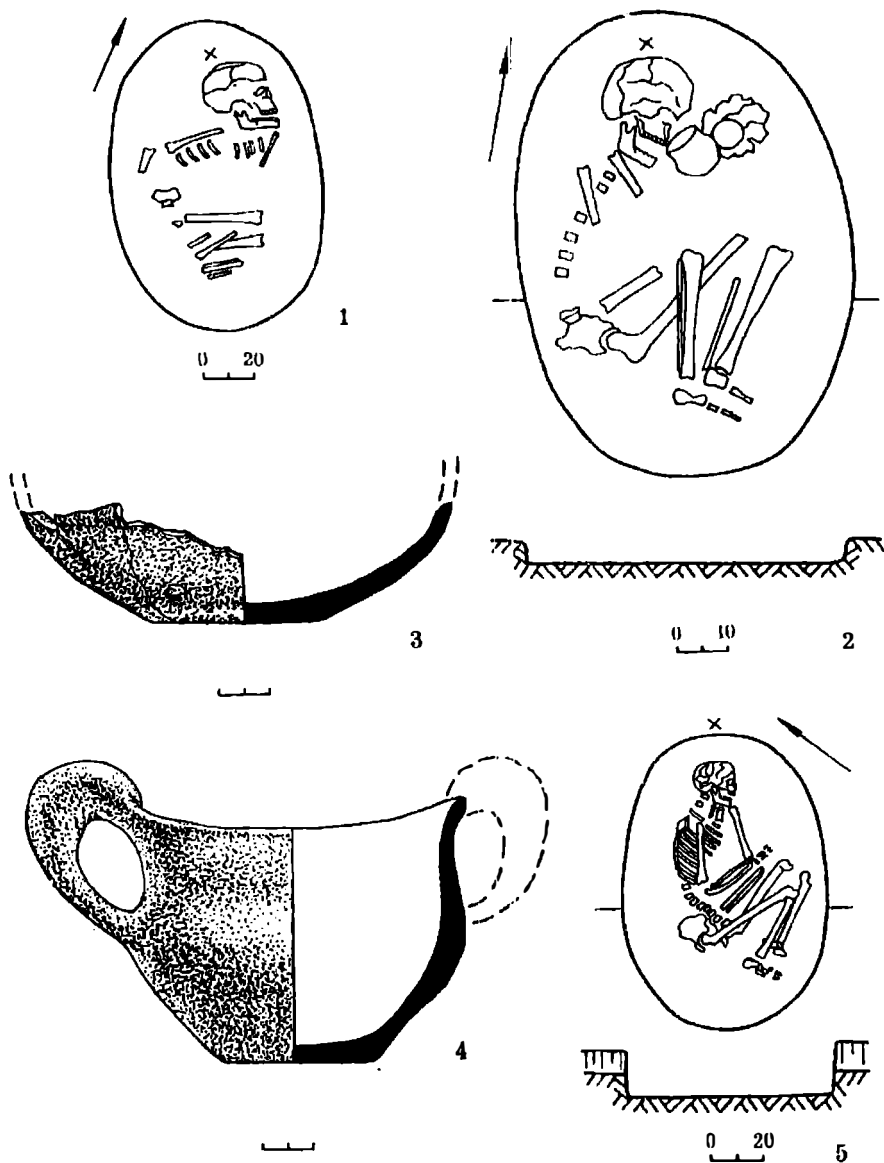

Fig. 6. Chirileni. Tumulul nr. 2. Mormintele nr. 15 (1) și nr. 18 (2, 3, 4); tumulul nr. 3: mormântul nr 10 (5).

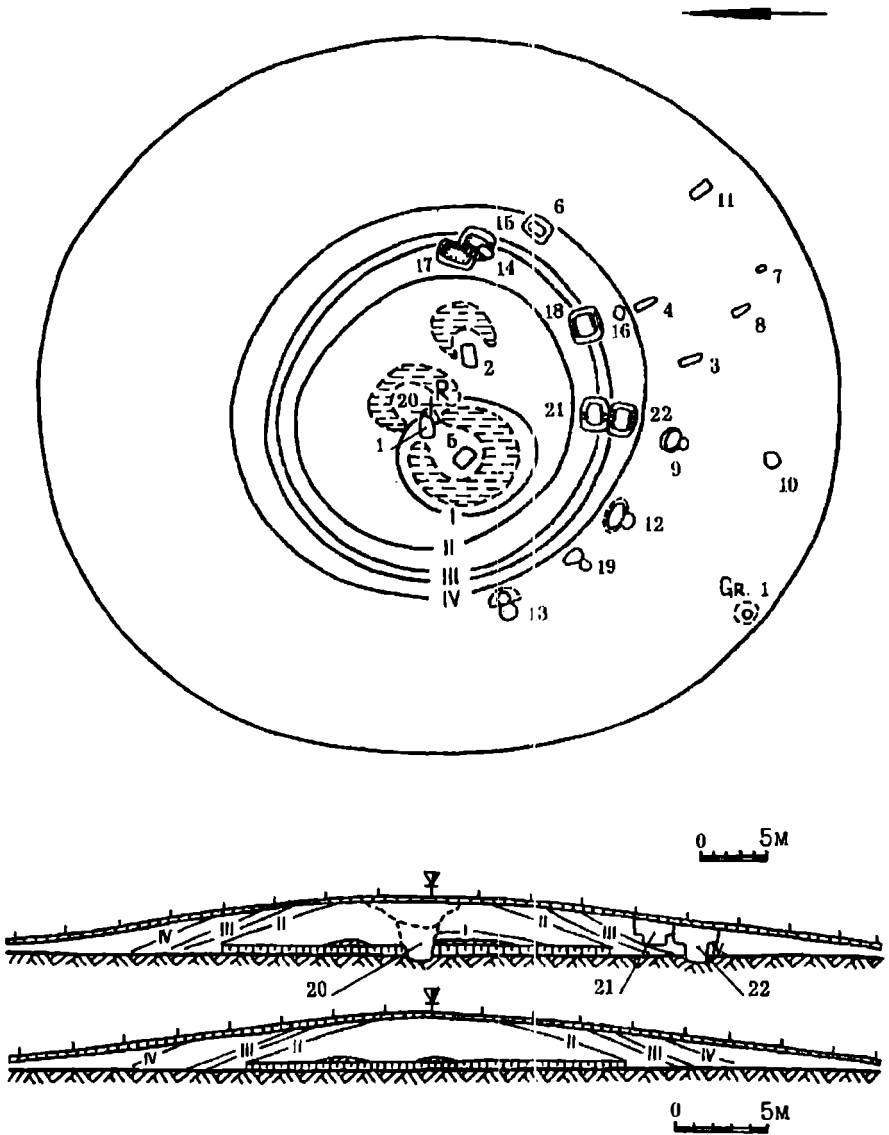

Fig. 7. Chirileni. Tumulul nr. 3. Planul general.

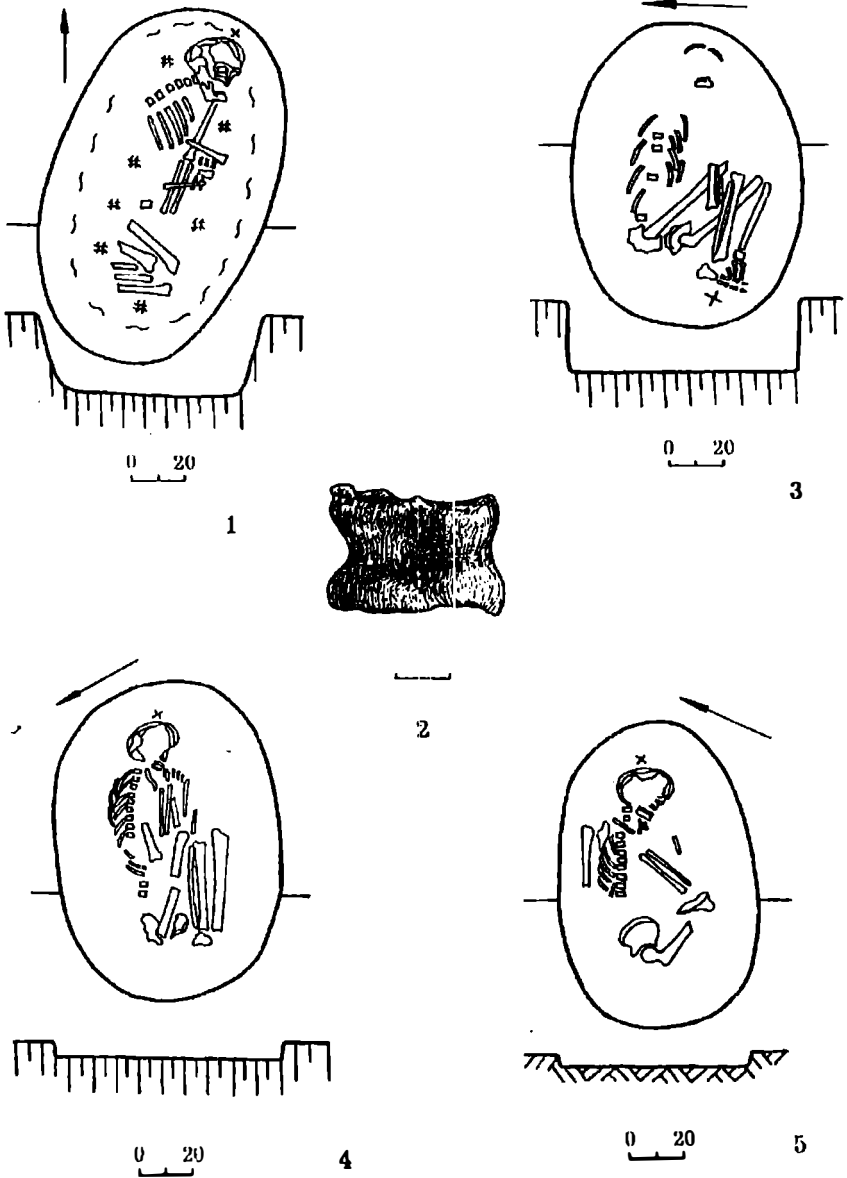

Fig. 8. Chirileni. Tumulul nr. 3. Mormintele nr. 14 (1, 2) și nr. 16 (3); tumulul nr. 4: mormintele nr. 1 (4) și nr. 2 (5).

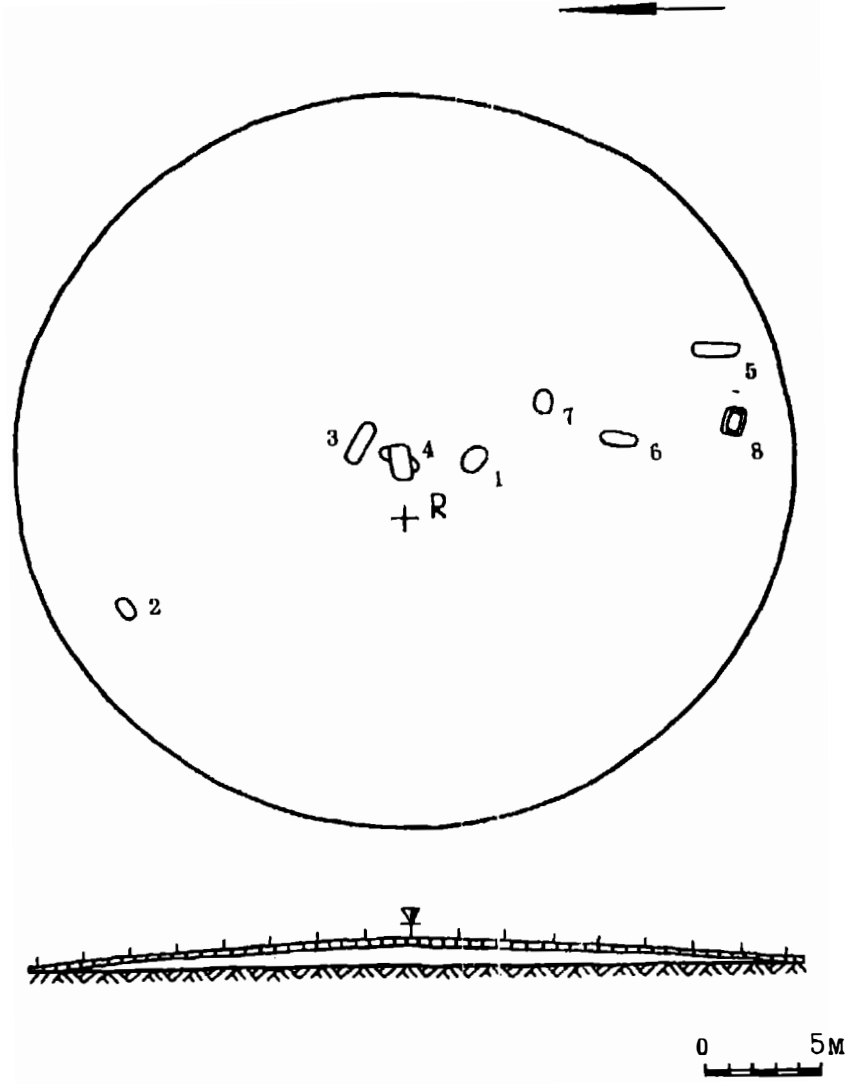

Fig. 9. Chirileni. Tumulul nr. 4. Planul general.

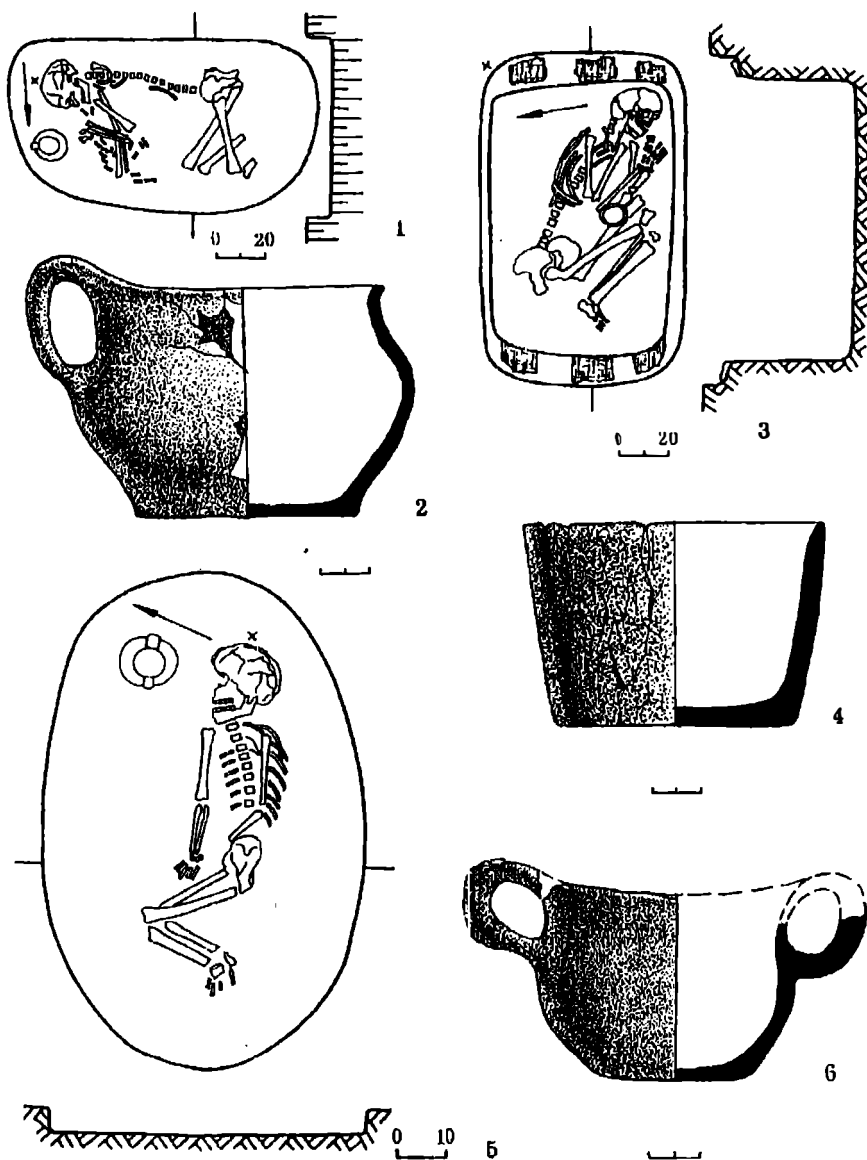

Fig. 10. Chirileni. Tumulul nr. 4. Mormintele nr. 7 (1, 2) și nr. 8 (3, 4); tumulul nr. 5: mormântul nr. 2 (5, 6).

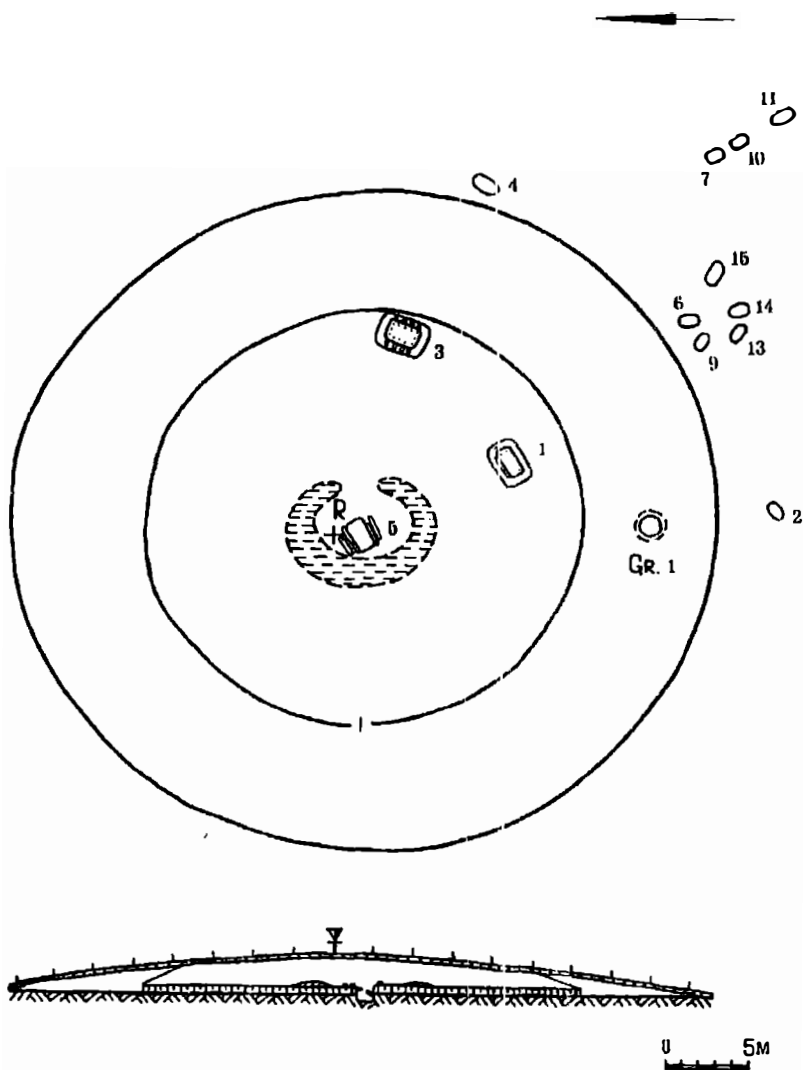

Fig. 11. Chirileni. Tumulul nr. 5. Planul general.

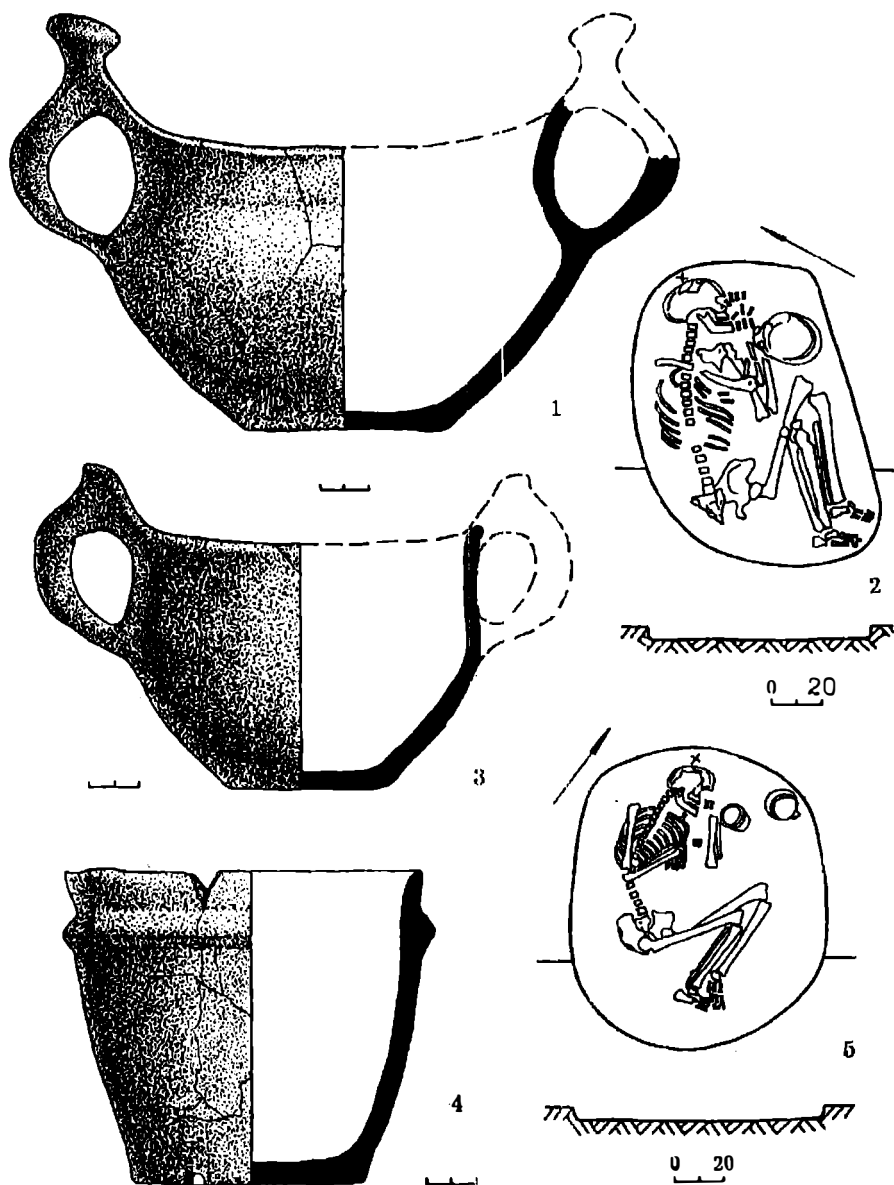

Fig. 12. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormintele nr. 4 (1, 2) și nr. 6 (3, 4, 5).

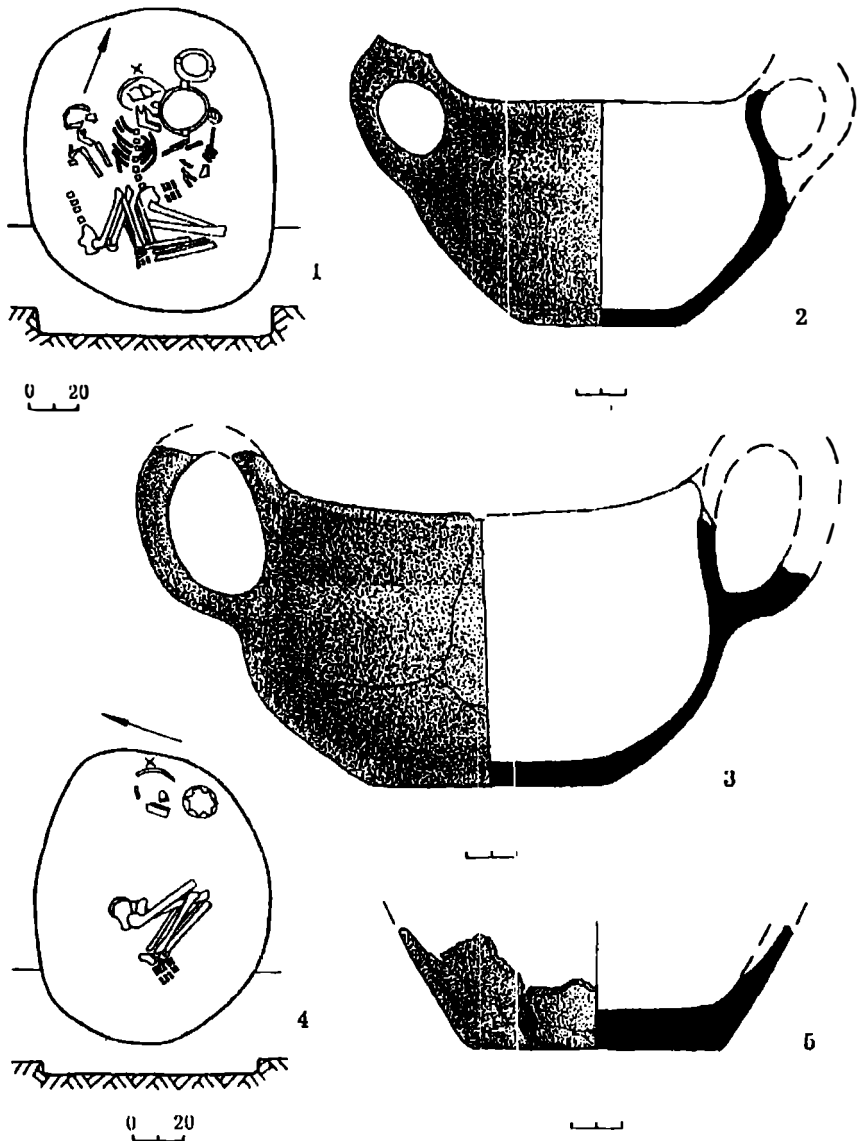

Fig. 13. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormintele nr. 7 (1, 2, 3) și nr. 8 (4, 5).

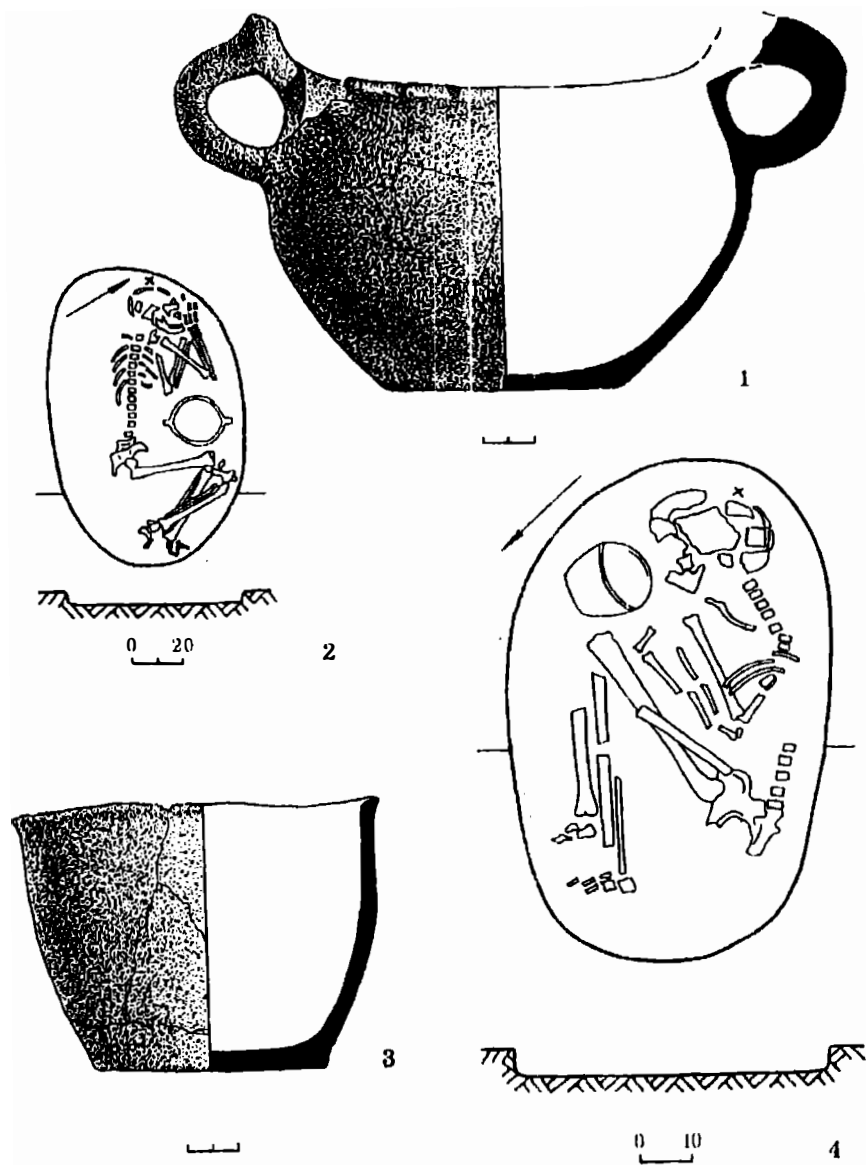

Fig. 14. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormintele nr. 9 (1, 2) și nr. 10 (3, 4).

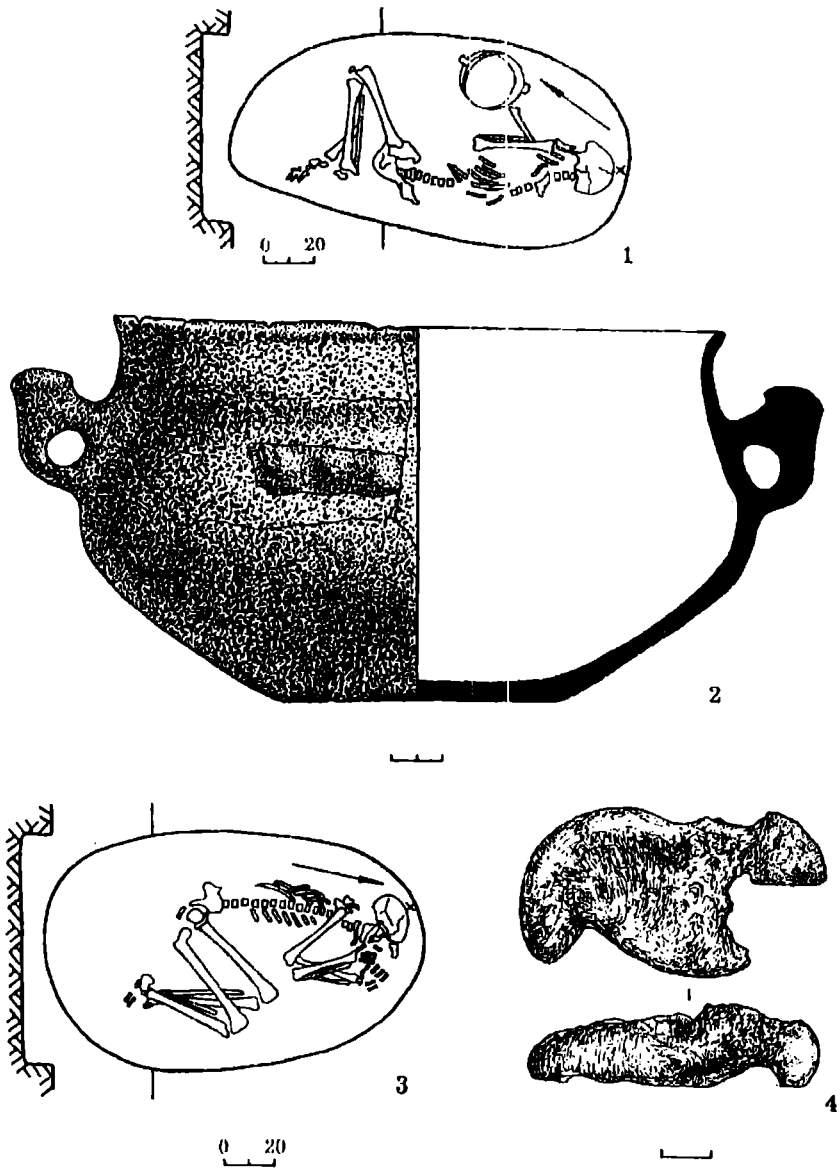

Fig. 15. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormintele nr. 11 (1, 2) și nr. 10 (3, 4).

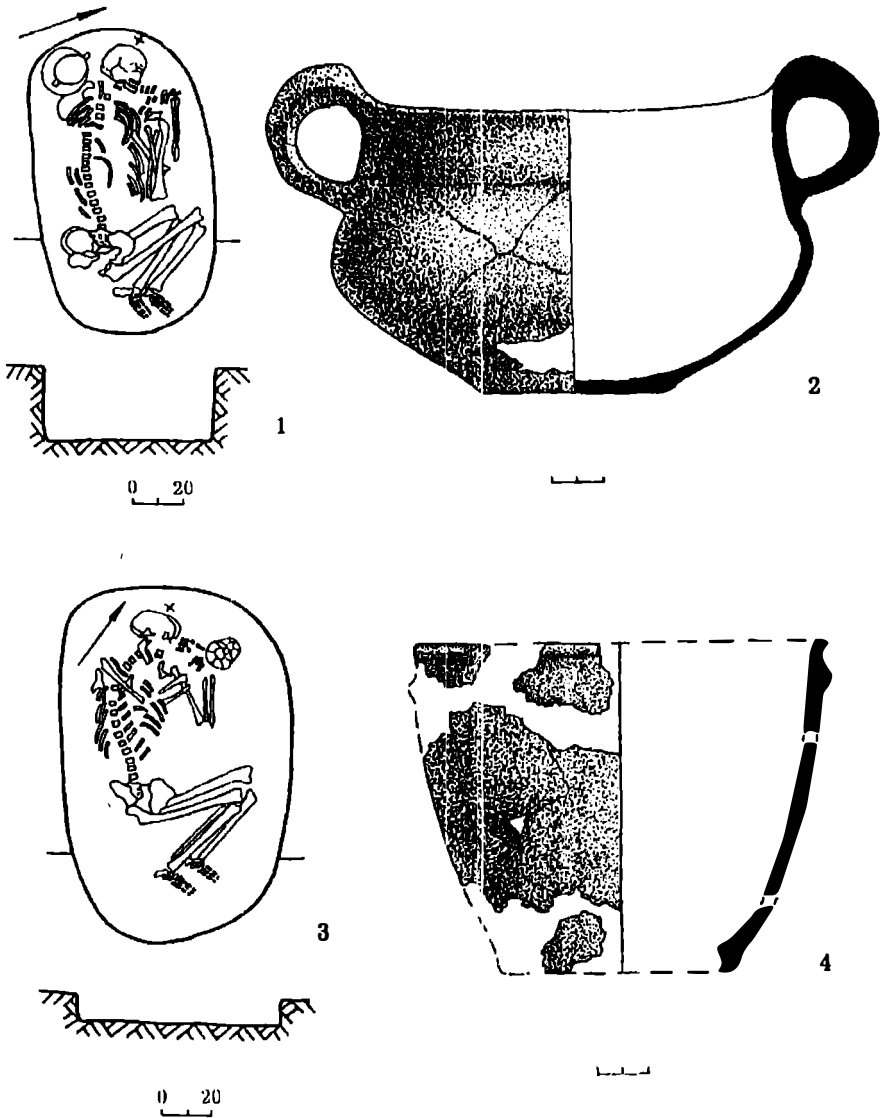

Fig. 16. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormintele nr. 13 (1, 2) și nr. 14 (3, 4).

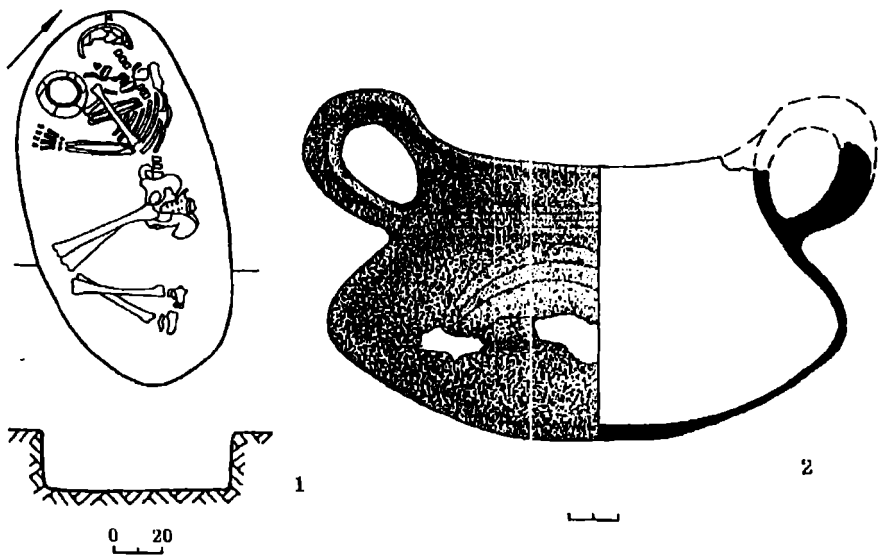

Fig. 17. Chirileni. Tumulul nr. 5. Mormântul nr. 15 (1, 2).

